

REGERINGSKANSLIET

Utbildningsdepartementet

2008-02-20

Aftonbladet 08-02-20

Bara industrin kan rädda glesbygden

Turism, högskolor och bättre kommunikationer. Så hoppas glesbygdskommunerna få fram nya jobb när storföretag skär ner och flyttar ut. Men det är fel väg. Bara en stark, lokal industri kan rädda en bygd. Det visar exemplet Gislaved.

Torsdagen den 6 december 2001 kunde ha blivit inledningen på ännu en dyster episod i omvandlingen av samhällsekonomin. Då – som nu – gick konjunkturen in i en nedgångsfas och storföretagen började se över vilka fabriker som de skulle behöva lägga ner.

Den här vinterdagen nåddes kommunstyrelsen i småländska Gislaved, mitt under ett sammanträde, av nyheten att tyska Continental, ortens största arbetsgivare, beslutat lägga ner däckfabriken. 774 personer varslades. Idag, sju år senare, har Gislaved ersatt alla de jobb som flyttades till Portugal, plus lika många till som försvann bland de företag i kommunen som tillverkade bildelar och mobiltelekomponenter.

Här råder nu full sysselsättning. Och det är en bedrift. I vår tid skapas ju de nya, välbetalda jobben oftast i storstäderna och i universitetsorterna medan industriarbeten flyttas till Östeuropa och Asien. Ändå lyckas Gislaved med 30 000 invånare på bara några år ersätta alla de arbeten som försvann.

Varför har Gislaved rest sig så snabbt? Och vad kan Sverige lära? Jag har försökt besvara de frågorna, på uppdrag av regeringens

Globaliseringsråd. För att få perspektiv har jag samtidigt studerat utvecklingen i en annan lika stor kommun, som inte klarat en nedläggning lika bra. Söderhamn i Gävleborgs län förlorade också en utlandsägd storindustri vid samma tid. Amerikanska Emerson med som mest 1 200 anställda beslöt att lägga ner 2003. Här är arbetslösheten fortfarande hög trots att Söderhamns kommun gjort mycket rätt när det gäller att uppmuntra företagande och enskilda initiativ. Tyvärr räcker inte sådana initiativ så långt när investeringsbeslut ofta fattas i andra delar av världen. Om en ort i glesbygd ska skapa ny sysselsättning när storindustrin flyttar ut krävs något extra. Därför satsar kommuner över hela landet på turism, högskolor, teleservice och kommunikationer.

Men Gislaved växer trots att kommunen har dåliga vägförbindelser och låg utbildningsnivå. Söderhamn har en mer välutbildad befolkning än Gislaved. Intressant nog handlar det inte heller om nyföretagandet. 2006 hade Gislaved 6,1 nystartade företag per 1 000 invånare medan Söderhamn hade 6,4 företag.

Det som lyft Gislaved är i stället något annat. Nämligen att de nystartade företagen överlever, är många och finns inom industrin. Över 50 procent av arbetskraften jobbar i industrin jämfört med 16 procent för både Söderhamn och Sverige som helhet ligger. I Gislaved fanns 2003 – mitt under lågkonjunkturen - hela 17 industriföretag med fler än 100 anställda (det är den senaste tillgängliga siffran; i dag är antalet sannolikt väsentligt högre). I Söderhamn fanns 2006 bara fyra företag i samma kategori.

Tjänstesektorn anses vara framtidens näringsliv. Men det är bara delvis sant. Konsultföretag och andra avancerade tjänstenäringar – som skapar stort värde och gör att bolagen kan betala goda löner - kan sällan växa till sig i glesbygden eftersom vare sig kunderna eller arbetskraften finns där. En tjänsteentreprenör får leva på tjänster som konsumeras lokalt, och till exempel driva mataffär, pizzeria eller rörfirma. Turism ger (med Åre som enda undantag) inte mycket. Inte heller callcenters och IT-support, som är beroende av lokaliseringstöd.

Välskötta industriföretag kan däremot fungera mycket väl även i glesbygd. Produkterna kan bära kostnaden också för mycket långa transporter. Gislavedsföretagen tillverkar allt från häftapparater till skidhandskar och bilkomponenter och säljer till kunder över hela världen. De jobben konkurreras väl också ut? Inte alls. Robotar och annan automatisering gör att de svenska lönekostnaderna inte utgör något hinder. Framtiden är alltså ljus i Gislaved.

Framgångsreceptet är, det ska sägas, inte lätt att kopiera. Regionen har många små- och medelstora företag som ibland konkurrerar, ibland samverkar men alltid sporras av varandra. Att skapa en sådan miljö i andra delar av landet kan ta decennier. Men jag tror det är enda chansen – om glesbygden ska ha en dynamisk framtid i en globaliserad värld.

Pär Isaksson

Journalist, Affärsvärlden